

Рідкісні види рукокрилих (Chiroptera) у фондах Зоологічного музею Львівського НУ ім. І. Франка

Олександр КУСЬНЕЖ

*Львівський національний університет ім. Івана Франка
Біологічний факультет, кафедра зоології; zootus@franko.lviv.ua;
вул. Грушевського 4, м. Львів 79005*

Вступ

Зоологічний музей Львівського національного університету є одним із найбільших зоологічних музеїв України і зберігає у своїх фондах рідкісні види рукокрилих, які становлять значну наукову цінність. Оскільки до «Червоної книги України» внесено 26 видів рукокрилих, у цій роботі зосереджено увагу на рідкісних, неоцінених, зникаючих і зниклих видах. Також описано експонати нічні крихітки *M. alcaethoe* — виду, який вперше підтверджений в Україні у 2009 р. (Bashta et al., 2011) і який має категорію DD у списку IUCN. Раніше на основі колекцій підготовлено праці А.-Т. Башти та І. Шидловського (2001), І. Загороднюка, Л. Годлевської (2001). Рукокрилі також описані у каталозі колекцій ссавців ЛНУ 2010 р. (Каталог..., 2010), однак який містить кілька помилок. З часів попередніх публікацій частина експонатів була перевизначена, з'явилися нові надходження і виявлено нові види.

Метою даної роботи є уточнення і узагальнення старих та нових відомостей, щодо рідкісних видів рукокрилих у фондах Зоологічного музею.

Каталог рідкісних видів рукокрилих Зоологічного музею Львівського НУ ім. І. Франка

Загалом наведені дані щодо 93 експонатів 12 видів рукокрилих, які постійно зберігаються у фондах музею, що становить приблизно 41 % загального видового різноманіття рукокрилих в Україні.

Експонати походять переважно із Заходу України, між іншими із природоохоронних територій, а саме: Рівненського ПЗ, ПЗ «Медобори», ПЗ «Розточчя», Шацького НПП та Карпатського БЗ. Дана колекція може допомогти в з'ясуванні відносної численності рідкісних видів та визначенні основних місць їх локалізації в регіоні.

Для кожного виду вказано кількість експонатів, одиниця зберігання (опудало, мумія, тушка чи череп), при наявності стать, вік, дата, місце збору, колектор і особу, яка перевизначила експонат. Використано такі скорочення: F — самка, M — самець, T — тушка, Ч — череп, juv — молода особина, sad — нестатевозріла особина, ad — доросла особина, Col. — колектор, Det. — перевизначив.

Довгокрил звичайний *Miniopterus schreibersii* (Kuhl, 1817) — Зниклий, загалом 50 експонатів: ● 1 опудало на експозиції, Галичина, без етикетки; ● 13F+6M — 19T — 10–12.03.1961, печера в буковому лісі, с. Ділове, Рахівський р-н, Закарпатська обл. — Col. Кушнірук В.; ● 13F+17M — 30T+3Ч — 7–14.10.1962, печера в буковому лісі, с. Ділове, Рахівський р-н, Закарпатська обл. — Col. Полушина Н., Кушнірук В.

Нічниця крихітка *Myotis alcaethoe* von Helversen & Heller, 2001 — Неоцінений, у колекції 2 експонати: 1F ad+1M juv — 2T+2Ч — 14.08.2011, с. Калагарівка, ПЗ «Медобори», Краснянське лісн-во, Гусятинський р-н, Тернопільська обл., — Col. Кусьнеж О. В.

Нічниця триколірна *Myotis emarginatus* (Geoffroy, 1806) — Зникаючий, одне опудало без етикетки, зберігається на експозиції.

Нічниця ставкова *Myotis dasycneme* (Boie, 1825) — Зникаючий, загалом 4 експонати: ● 1F — 1T — 22.08.2001, с. Чолгині, Яворівський р-н, Львівська обл., — Col. Мисюк В.О.; ● 1F — T+Ч — 12.06.2002, оз. Пісочне, база ЛМДУ "Медик" Шацький р-н, Волинська обл., — Col. Мисюк В. О.; ● 2 мумії — 20.06.2012, база ЛМДУ "Медик" Шацький р-н, Волинська обл., — Col. Кусьнеж О.

Нічниця північна *Myotis brandtii* (Eversmann, 1845) — Рідкісний, загалом 3 експонати: ● 1T — 22.08.1999, м. Львів, — Col. Сребродольська Є.Б., Башта А.-Т., — Det. Загороднюк І. (Загороднюк та ін., 2002); ● 1M ad — T+Ч — 14.08.2011, с. Калагарівка, ПЗ «Медобори», Краснянське лісн-во., Гусятинський р-н, Тернопільська обл., — Col. Кусьнеж О. В.; ● 1F ad — T+Ч — 26.07.2012, смт Івано-Франкове, ПЗ «Розточчя», Яворівський р-н, Львівська обл., — Col. Кусьнеж О. В.

Вухань австрійський *Plecotus austriacus* (Fischer, 1829) — Рідкісний, загалом 12 експонатів: ● 3F+1M ad — 4T+2Ч — 11.03.1967, с. Угнів, Сокальський р-н, Львівська обл., — Det. Загороднюк І. В.; ● 1M — 1T — 04.03.1961, м. Львів, Медова печера, — Col. Мазнова, Кушнірук, — Det. Загороднюк І. В.; ● 1F ad — 1T — 18.03.1969, м. Львів, Медова печера, — Col. Кісіль, — Det. Загороднюк І. В.; ● 1F ad — 1T+1Ч — 12.02.2002, смт Івано-Франкове Яворівський р-н, Львівська обл., — Col. Гузій Т.А. — Det. Мисюк В., Дикий І., Сребродольська Є.; ● 1T — 01.09.2002, с. Березець, Городоцький р-н, Львівська обл.; ● 1M sad — 1T+1Ч — 04.10.2006, м. Львів, — Col. Левицька К. — Det. Загороднюк І. В.; ● 1M — 1T+1Ч — 04.02.2011, м. Львів — Col. Івашків І., Стецьків Є.; ● 1T — без етикетки; ● 1M ad — печери Нижнього Кривче, Тернопільська обл., — Col. Мазнова, — Det. Загороднюк І. В.

Широковух європейський *Barbastella barbastellus* (Schreber, 1774) — Зникаючий, загалом 11 експонатів: ● Два опудала на експозиції, одне без етикетки і 1F — Підгорецький замок, с. Підгірці, Бродівський р-н, Львівська обл., — Col. Дикий І.; ● 1T+Ч — 23.11.2007, Медова печера, м. Львів, — Col. Дикий І., Кусьнеж О.;

● 1Ч — ПЗ «Розточчя», смт Івано-Франкове, Яворівський р-н, Львівська обл. — Col. Горбань І.; ● 7 мумій — 04.03.2009, форт, с. Тараканів, Дубенський р-н, Рівненська обл., — Col. Башта А.-Г., Івашків І.

Вечірниця мала *Nyctalus leisleri* (Kuhl, 1817) — Рідкісний: ● 1F ad — Т+Ч — 13.05.2007, м. Сарни, Рівненська обл. — Col. Пісулінська Н.

Вечірниця велетенська *Nyctalus lasiopterus* (Schreber, 1780) — Зникаючий: ● Одне опудало зберігається на експозиції музею без етикетки, дата збору 18.12.1902. Даний експонат у каталозі колекції ссавців музею помилково вказаний як вечірниця руда із Добруджі (Румунія). У монографії «Звірі західних областей України» К. А. Татаринів (1956) вказує, що даний експонат отриманий із регіону Опілля Тернопільської обл.

Нетопир карлик *Pipistrellus pygmaeus* (Leach, 1825) — Неоцінений, загалом 6 експонатів: ● 1F ad — Т+Ч — 16.08.2008, оз. Сомине, Рівненський ПЗ, Рівненська обл., — Col. Журавчак Р., Пісулінська Н. — Det. Кусьнеж О.; ● 1F ad — Т — 02.07.2002 біолого-географічний стаціонар ЛНУ, с. Гаївка, Шацький р-н., Волинська обл., — Col. Мисюк В., — Det. Кусьнеж О.; ● 1F ad — Т+Ч — 21.06.2001 біолого-географічний стаціонар ЛНУ, с. Гаївка, Шацький р-н, Волинська обл., — Col. Мисюк В., — Det. Кусьнеж О.; ● 1F ad — Т — 06.06.2004 біолого-географічний стаціонар ЛНУ, с. Гаївка, Шацький р-н, Волинська обл., — Col. Дикий І., — Det. Кусьнеж О.; ● 1F ad — Т — 21.06.2004 біолого-географічний стаціонар ЛНУ, с. Гаївка, Шацький р-н, Волинська обл., — Col. Дикий І., — Det. Кусьнеж О.; ● 1M sad — Т — 07.07.2001, окол. станції Ільєнково-Ново, Станично-Луганський р-н, Луганська обл. — Col. Кондратенко О., Загороднюк І., — Det. Кусьнеж О.

Нетопир лісовий *Pipistrellus nathusii* (Keyserling et Blasius, 1839) — Неоцінений, загалом 4 експонати: ● 1F — Т+Ч — 21.06.2001, санаторій Лісова пісня, с. Гаївка, Шацький р-н, Волинська обл., — Col. Дикий І., Мисюк В.; ● 1F ad — Т+Ч — 16.06.2008, оз. Сомине, Рівненський ПЗ, Рівненська обл., — Col. Журавчак Р., Пісулінська Н. — Det. Кусьнеж О.; ● Т+Ч — 12.06.2010, біолого-географічний стаціонар ЛНУ, с. Гаївка, Шацький р-н., Волинська обл., — Col. Ємельянова І., — Det. Дикий І.; ● Мумія — 26.07.2012, ПЗ «Розточчя», смт Івано-Франкове, Яворівський р-н, Львівська обл. — Col. Кусьнеж О.

Кажан північний¹ *Eptesicus nilssonii* (Keyserling and Blasius, 1839) — Рідкісний: ● 1M — 29.07.2005, високогірний стаціонар ЛНУ, с. Кваси, Рахівський р-н, Закарпатська обл., — Col. Дикий І., Притула І.

Башта А.-Г. В., Шидловський І. В. Колекція рукокрилих (Chiroptera) Зоологічного музею ім. Б. Дибовського Львівського національного університету // Наукові записки Державного природознавчого музею. — Львів, 2001. — Т. 16. — С. 41–45.

¹ Автор живив як у якості родової назви вернакулярну назву підряду, попри позначення роду *Eptesicus* назвою «Пергач» в каталозі колекції цього музею (Каталог..., 2012) і в Контрольному списку теріофауни України (Список..., 2012). Підставою для цього є використання назви «Кажан» у Червоній книзі України (Червона..., 2009). — *Прим. ред.*

- Загороднюк І., Годлевська Л.* Кажани в колекціях зоологічних музеїв України: фенологічний огляд даних // Міграційний статус кажанів в Україні / За ред. І. Загороднюка. — Київ, 2001. — С. 122–156. (Novitates Theriologicae. Pars 6).
- Загороднюк І. В., Сребродольська Є. Б., Кондратенко О. В.* Нічниця північна (*Myotis brandtii*) в Україні: результати дослідження зоологічних колекцій Львова // Вестник зоології. — 2002. — Том 36, № 1. — С. 24.
- Каталог колекцій ссавців Зоологічного музею Львівського національного університету імені Івана Франка / Уклад. : Затушевський А. Т., Шидловський І. В., Закала О. С. та ін. — Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2010. — 442 с.*
- Татаринів К. А.* Звірі західних областей України. — Київ: Вид-во АН УРСР, 1956. — 188 с.
- Список ссавців України. Види, відомі за останні три століття / Упорядник І. Загороднюк // Теріологічна школа: Веб-сайт Укр. теріол. тов-ва НАН України. — <http://terioshkola.org.ua/ua/fauna/taxalist.htm> (версія 10.08.2012).*
- Червона книга України. Тваринний світ / За ред. І. А. Акімова. — К.: Глобалконсалтинг, 2009. — 600 с.*
- Bashta A.-T., Piskorski M., Mysłajek R. W. et al.* *Myotis alcaethoe* in Poland and Ukraine: new data on its status and habitat in Central Europe // *Folia Zoologica*. — 2011. — Vol. 60, N 1. — P. 1–4.